

De inhoud van het Nieuwe Testament

Een oude zegswijze leert ons: het Nieuwe Testament is in het Oude verhold, het Oude Testament is in het Nieuwe vervuld. Hebben we in het Oude Testament de beloften en de wet, in het Nieuwe zien we Hem die de vervulling zowel van de beloften als van de wet is. Zien we in het Oude Testament vanaf het begin de vooruitwijzing naar de Messias, die in vernedering het Offer voor de zonden en in verheerlijking de Heer over alle dingen zou zijn, in het Nieuwe zien we Jezus van Nazareth die volmaakt alle profetieën over Zijn Persoon vervuld heeft, geleden heeft en gestorven is, uit de doden is opgewekt en verheerlijkt is aan Gods rechterhand in de hemel, vanwaar Hij de Heilige Geest gezonden heeft en vanwaar Christus zal wederkomen om te oordelen de levenden en de doden. Evenals in hoofdstuk 9 geven we ook nu een kort overzicht van de verschillende boeken, min of meer in een chronologische volgorde, en vermelden eerst enkele algemene bijzonderheden daarvan in een tabel.

boek	aard	auteur	geadresseerden	datum	plaats
Matthéüs	Evangelie	Matthéüs	joodse christenen?	50-70	Palestina? (Antiochië?)
Marcus	Evangelie	Marcus	heiden-christenen (in Rome?) (als tolk van Petrus?)	50-70	Rome?
Lucas	Evangelie	Lucas	Theófilus (+ heiden-christenen)	± 60	Caesaréa?
Johannes	Evangelie	Johannes	christenen (Klein-Azië?)	60-95	Efeze?
Handelingen	historie	Lucas	Theófilus (+ heiden-christenen)	± 63	Caesaréa?
Galátén	brief	Paulus	gemeenten in Galatië	48/49	Antiochië
1 Thessalonicenzen	brief	Paulus	gemeente in Thessalonica	50/51	Corinthe
2 Thessalonicenzen	brief	Paulus	gemeente in Thessalonica	50/51	Corinthe
1 Corinthiërs	brief	Paulus	gemeente in Corinthe	55-57 (53-55)	Efeze
2 Corinthiërs	brief	Paulus	gemeente in Corinthe	56/57 (54/55)	Macedonië
Romeinen	brief	Paulus	gemeente in Rome	57/58 (55/56)	Corinthe
Filémon	brief	Paulus	Filémon (+ gemeente aan huis) (Colosse)	62/63 (60/61)	Rome
Efeziërs	brief	Paulus	gemeente in Efeze (of rondzendbrief?)	62/63 (60/61)	Rome
Colossenzen	brief	Paulus	gemeente in Colosse	62/63 (60/61)	Rome
Filippenzen	brief	Paulus	gemeente in Filippi	62/63 (60/61)	Rome
1 Timótheüs	brief	Paulus	Timótheüs (Efeze)	63-66? (61-63?)	?
Titus	brief	Paulus	Titus (Kreta)	63-66? (61-63?)	?
2 Timótheüs	brief	Paulus	Timótheüs (Klein-Azië)	66/67 (63/64)	Rome
Hebreeën	brief	Paulus?	joodse christenen (Palestina)	kort voor 70	(indien Paulus:) Rome
Jacobus	brief	Jacobus	joodse christenen (Palestina)	45-62	Jeruzalem?
1 Petrus	brief	Petrus	joodse christenen (Klein-Azië)	62-64	Babylon of Rome
2 Petrus	brief	Petrus	joodse christenen	64-67	Rome?
1 Johannes	brief	Johannes	de christenen in Klein-Azië	60-95	Efeze?
2 Johannes	brief	Johannes	de „uitverkoren vrouwe“	60-95	Efeze?
3 Johannes	brief	Johannes	Gajus	60-95	Efeze?
Judas	brief	Judas	de christenen	65-80	Jeruzalem?
Openbaring	profetie	Johannes	de zeven gemeenten in Klein-Azië	60-95	Patmos

De synoptische Evangelien en Handelingen

Het Evangelie naar **MATTHÉÛS** toont door zijn openingswoorden al direct dat het de Evangelist erom te doen is Jezus voor te stellen als de Messias, de Zoon van Abraham en de Zoon van David, Degene in wie de beloften en profetieën vervuld zijn. We zien Christus hier als de Immanuël („God met ons“) van God gekomen, te midden van Zijn volk, waar Hij de tekenen verricht die Zijn messiasschap bewijzen en het koninkrijk der hemelen op aarde aankondigt. Zijn volk verwerpt echter Zijn getuigenis en Zijn Persoon, en nu zien wij hoe Christus het zaad gaat uitzaaien in de akker („de akker is de

Pag. 154: Als de profetie van Jesaja vervuld is (zie pag. 153), predikt Jezus aan de oever van dit meer in Galiléa en roept Hij Zijn discipelen: „Komt achter Mij en Ik zal u vissers van mensen maken.“ (Matthéüs 4:18-20)

wereld”) en openbaart dat Hij Zijn gemeente zal bouwen; deze zal niet meer beperkt zijn tot de joden maar uit joodse en heidense christenen bestaan. Dit Evangelie is dus een treffende overgang van het Oude naar het Nieuwe Testament. Achtereenvolgens vinden we Jezus’ afstamming en geboorte en de voorbereiding tot Zijn dienst, met steeds de nadruk op de vervulling van de profetieën (1-4: 11). Daarna Zijn eerste werk in het noordelijke Galiléa en Zijn grote „bergrede” waarin Hij de beginselen van het koninkrijk der hemelen uiteenzet (4: 12-7: 29). Dan wordt de macht van de Messias voorgesteld in de beschrijving van een aantal wonderen en in de uitzending van Zijn discipelen die dezelfde tekenen verrichten (8-10). Maar de volgende geschiedenissen tonen de afwijzing van Zijn voorloper Johannes de Doper en de verwerping en lastering van Christus Zelf door het volk (11, 12). Daarom tonen de daarop-

Jezus wast de voeten van Zijn discipelen (Rembrandt, Rijksprentenkabinet, Amsterdam). “Ik zeg u, een slaaf staat niet boven zijn heer, noch een gezant boven zijn zender. Indien gij dit weet, zalig zijt gij, als gij het doet.” (Johannes 13:16,17)

volgende zeven gelijkenissen het nieuwe karakter van het koninkrijk der hemelen nu Christus Zich tot de hele wereld zal wenden (13). Wel gaat Zijn dienst in Israël tot het einde door, maar Christus ontvouwt nu Zijn plannen aangaande Zijn gemeente en kondigt Zijn lijden, sterven en opstanding aan (14-18). Nu volgt Zijn (laatste) dienst in Judéa: Zijn verdere onderwijs, de intocht in Jeruzalem en de discussies in de tempel (19-22). Na Zijn grote „rede over de laatste dingen” volgen Zijn lijdens- en opstandingsgeschiedenis en Zijn laatste opdracht aan de discipelen in Galiléa (23-28).

Het Evangelie naar *MARCUS* geeft ons eenvoudig maar met vaart de voortgang van Christus’ dienstwerk op aarde en toont tegelijk aan dat deze nederige Dienstknecht en Profeet tevens de Zoon van God is (zie de openingswoorden). Zoals bij een Dienstknecht past vinden we hier geen afstamming en geboorte, en ook veel minder woorden en toespraken dan bij Matthéüs, maar meer Zijn wérk, dat Hij als de van God gezondene aan Gods volk verricht. Tegelijk vinden we hier ook belangrijk onderwijs van de Dienstknecht aan hen die Zijn dienstknechten willen worden en in Zijn voetspoor willen treden om Zijn verwerping én beloning te delen. Na een korte inleiding (1: 1-13) vinden we de beschrijving van Jezus’ dienstwerk in Galiléa, rond de zee van Galiléa, waar we Hem zeven wonderen van genezing zien verrichten (daarna horen we van geen algemene genezingen in Israël meer), onderwijs horen geven over de verborgen beginselen van het koninkrijk van God en de tekenen van Zijn macht en gezag zien (1: 14-5: 43). In de volgende fase horen we over verdere reizen in Galiléa, de verdorven toestand van en de verwerping van Zijn dienst door het volk en daarom de aankondiging van het lijden vóórdát er van

heerlijkheid sprake kan zijn; de discipelen geven er meermalen blijk van hoe moeilijk deze les te leren is (6-9). Nu volgt Jezus’ dienst onderweg naar Judéa, in Jericho en tenslotte in Jeruzalem (10-13). Daar vinden Zijn lijden, kruisdood en opstanding op de derde dag plaats, en in Galiléa geeft Hij Zijn discipelen opdrachten en beloften (14-16).

Het Evangelie naar *LUCAS* is zeer universeel van karakter, d.w.z. richt zich in wezen tot de hele mensheid, en stelt Jezus dan ook voor als dé Zoon des mensen, de Mens van God voor alle mensen. God heeft in de méns een welbehagen en in Christus heeft Hij heil bereid dat tot alle volken komt (2: 14, 32v.). Voor een zóndige mensheid betekent dat in Jezus de genáde van God te leren kennen, en dit staat dan ook eveneens hier op de voorgrond (4: 22, en de gelijkenissen). Door zijn roerende tekening van Jezus’ nederige mensheid en van de barmhartigheid van God die Hij ontvouwt (in het bijzonder aan sociale uitgeworpenen) geeft Lucas er treffend blijk van dat hijzelf de „geliefde geneesheer” is (Colossenzen 4: 14). Na de proloog volgen de geschiedenissen van de aankondigingen en de geboorten van Johannes de Doper en Jezus Christus en van Diens jeugd (1, 2), alsmede de voorbereiding tot Zijn dienst (Zijn doop door Johannes en Zijn verzoeking in de woestijn) (3-4: 13). Nu volgt Zijn grote arbeid in Galiléa (4: 14-9: 50): de eerste openbaring van Zijn reddende kracht, de roeping van Zijn discipelen, Zijn grote toespraak waarin Hij Zijn taak en doel verklaart, Zijn genade-betoning in Israël en de eerste aankondigingen van het lijden. Zeer uitvoerig volgt de beschrijving van de gebeurtenissen op Zijn reis naar Jeruzalem (9: 51-19: 28): in de omgeving van Samaria (en de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan), over de betekenis van luisteren naar het Woord, het gebed en de Heilige Geest, Jezus’ gesprekken met de Farizeeën en de discipelen, de groei van de tegenstand tegen Hem, maar tevens de trouwe voortzetting van Zijn barmhartig werk door wonderen en onderwijs. In het slotdeel (19: 29-24: 53) horen we van Zijn intocht in Jeruzalem, de conflicten aldaar, Zijn laatste rede, de Paasmaaltijd en de instelling van het Avondmaal, het verraad, de arrestatie, de processen, de kruisiging, de begrafenis, de opstanding, Zijn verschijningen, de opdrachten aan de discipelen en Zijn hemelvaart.

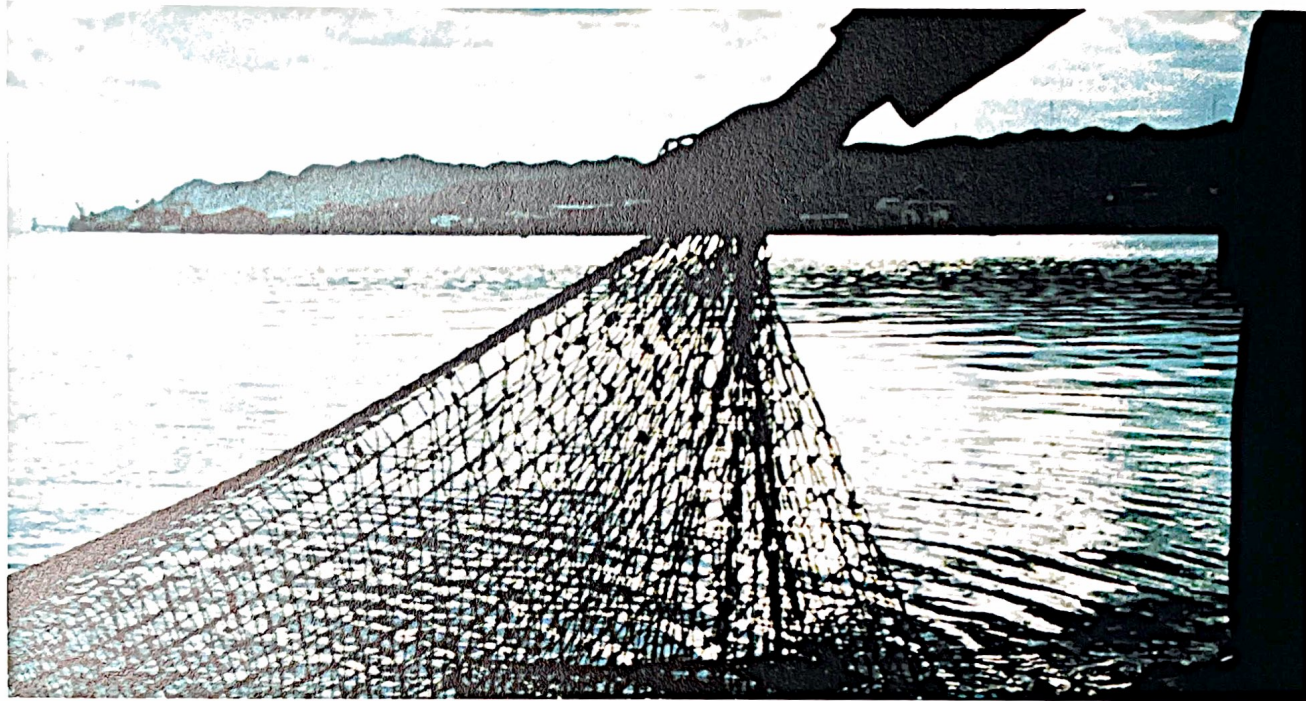

Petrus beveelt de lamme te lopen in Jezus’ naam (Handelingen 3:1-10), afgebeeld op een fresco van Masaccio in de Sta-Maria del Carmine te Florence.

Het boek de *HANDELINGEN DER APOSTELN* is Lucas’ directe vervolg op zijn Evangelie en geeft ons de geschiedenis van de jonge kerk in Palestina, Klein-Azië en Europa. Het boek beperkt zich praktisch tot de dienst van de apostelen Petrus en Paulus en vermeldt bijvoorbeeld niet het ontstaan van de eerste gemeenten in Syrië en Egypte. Door de nadruk op Paulus’ reizen verschaft het boek ons een belangrijke achtergrond voor het begrijpen van de brieven van Paulus (zie onder). Na een voorwoord, waarin Lucas het verband legt met zijn Evangelie, herhaalt hij de geschiedenis van Jezus’ hemelvaart; daarna zien we de discipelen (nu apostelen) wachten op de uitstorting van de Heilige Geest en een vervanger voor de verrader Judas aanwijzen (1). Op de eerstvolgende Pinksterdag vindt de uitstorting plaats en daarmee de stichting van de christelijke gemeente (of kerk), die vanaf het begin een zeer snelle groei doormaakt, ondanks tegenstand en dank zij de grote ijver van de apostelen door de kracht van de Geest van God (2-5). Nu beginnen ook de vervolgingen met de marteldood van Stéfanus (6, 7), maar tevens de uitbreiding van de kerk tot Samaria en de kamerling van Ethiopië (8). Na de treffende bekering van Saulus (later Paulus genoemd) horen we van de verdere dienst van de apostel Petrus, die het werk nu uitbreidt tot de heidenen door de behoudenis van de Romeinse centurio Cornelius met zijn huis en de verstrooiing van de vervolgte gemeente tot in de heidenlanden; dit deel besluit met de marteldood van Jacobus, de broer van Johannes, en de bevrijding van Petrus uit de gevangenis (9-12). Nu volgen de drie zendingsreizen van de apostel Paulus die we hier opsommen, met vermelding van de brieven die hij onderweg schreef tussen vierkante haken:

(1) *Eerste reis* (13-15: 39): het werk op Cyprus, in Pisidië (Klein-Azië), in de Galatische steden Iconium, Lystra en Derbe en de terugkeer naar Antiochië [*Galáten*]; daarna de apostelvergadering in Jeruzalem ter bewaring van de

eenheid der gemeenten t.a.v. de joodse wetten; terugkeer naar Antiochië.
 (2) *Tweede reis* (15:40-18:22): nieuw bezoek aan Derbe en Lystra; roeping van Timótheüs; doorreis door Klein-Azië tot Tróas toe; de oversteek naar Europa: het werk in Filippi, Thessalonica, Beréa, Athene en Corinthe [1 en 2 *Thessalonicenzen*]; kort bezoek aan Palestina en Antiochië.
 (3) *Derde reis* (18:23-21:16): doorreis door Galátië en Frygië, lang verblijf in Efeze [1 *Corinthiërs*] met veel vrucht én veel tegenstand; oversteek naar Macedonië [2 *Corinthiërs*] en doorreis naar Griekenland; verblijf in Corinthe [Romeinen]; terugkeer door Macedonië, oversteek naar Tróas (opwekking van Eútychus), ontmoeting met de oudsten van Efeze op het strand van Miléte, oversteek naar Tyrus, en via Caesaréa naar Jeruzalem. (Sommigen plaatsen ook *Galáten* tijdens de derde reis.)

De belofte van Jezus aan het meer van Galiléa is in vervulling gegaan: de discipelen zijn vissers van mensen geworden. Als gevolg daarvan wordt bijna tweeduizend jaar later dit boek geschreven, en wordt het op dit moment gelezen.

In Jeruzalem wordt Paulus gevangengenomen, verschijnt voor de joodse raad, voor de stadhouders Felix en Festus en voor koning Agrippa, en wordt dan gevangelijk naar Rome gevoerd [Filémon, Efeziërs, Colossenzen, Filippenzen; Hebreeën? volgens sommigen deels al in gevangenschap in Caesaréa geschreven]. Het boek eindigt met Paulus' verblijf en prediking in Rome. Waarschijnlijk is Paulus daarna vrijgelaten [1 Timótheüs, Titus] en na enkele jaren opnieuw gevangengenomen [2 Timótheüs] en onder keizer Nero onthoofd.

De vroegere brieven van Paulus

De brief aan de *GALÁTEN* is een zeer krachtig protest van Paulus tegen de ondermijnende invloed van jудаïsten die de gemeenten wilden beroven van hun christelijke vrijheid door hun de wet van Mozes en de besnijdenis-plicht op te leggen en bovendien trachtten het apostelschap van Paulus in diskrediet te brengen. De brief bestaat uit drie delen: een historisch (1,2), een meer leerstellig (3,4) en een meer praktisch gedeelte (5,6). Paulus begint met een krachtige beklemtoning van zijn goddelijk apostelschap en een even krachtige vervloeking van de bedriegers die het Evangelie ontcrachten. Hij wijst erop dat hijzelf ook vroeger geijverd had voor de overleveringen van de vaders maar dat God hem geroepen had om onder de heidenen te prediken en dat de andere apostelen hiermee ingestemd hadden, ja, hij had zelfs één van hen berispt omdat deze zelf niet consequent was in deze zaak waarin het ging om óf Christus óf de wet. In het leerstellige deel verklaart de apostel nader waarom een wettisch christendom verkeerd is. De Galáten waren immers

Vele plaatsen waaraan de apostel Paulus zijn brieven schreef, bestaan niet meer of zijn nog slechts een ruïne. Het ruïneveld van Filippi wordt gedomineerd door de hoge zuilen van een 6e-eeuwse basiliek; dit bouwwerk schijnt nooit voltooid te zijn, doordat de koepel tijdens de bouw instortte. "Laat die gezindheid bij u zijn, welke ook in Christus Jezus was." (Filippenzen 2:5)

geen christenen geworden door de wet maar door de Geest en door geloof, en ook de zegen die Abraham ontvangen had, was niet door de wet maar door geloof. De wet kon voor de zondaar slechts vloek brengen, maar Christus had die weggenomen door voor ons een vloek te worden. De wet had ook de belofte (die eerder was) niet tenietgedaan, maar was erbij gevoegd als een tuchtmeester om de mens van zijn zondigheid te overtuigen totdat Christus zou komen. Nu Deze gekomen wás, moest de onmondigheid onder de wet plaats maken voor de vrijheid van verantwoordelijk zoonschap. Dit illustreert Paulus met een allegorische toepassing van de geschiedenis van Sara en Hagar en hun zonen. In het meer praktische slotdeel laat de apostel zien dat christelijke vrijheid besnijdenis en dus judaïsme uitsluit, maar tevens dat het geen losbandigheid mag betekenen: de vrijheid van de Geest staat tegenover de „vrijheid” van het vlees (de zondige natuur) en leidt tot medeleven met en hulp aan anderen. In de epiloog onderstreept Paulus het belang van de brief die hij ditmaal met zijn eigen hand geschreven heeft en stelt hij de valse motieven van de misleiders tegenover zijn eigen roemen in het kruis van Christus alleen; hij eindigt met slechts een algemene groet.

De *eerste* brief aan de *THESSALONICENZEN* is het antwoord van Paulus op het nieuws dat Timótheüs (zijn reisgenoot en medewerker) hem vanuit Thessalonica bracht en waarin hij enerzijds de Thessalonicenzen prijst voor hun volharding en anderzijds terechtwijst vanwege bepaalde dwalingen en punten van wanbegrip, met name ten aanzien van de wederkomst van Christus. Hij begint met een dankzegging voor hun getuigenis en toewijding aan God en hun verwachting van de komst van Zijn Zoon. Hij herinnert hen eraan hoe hij onder hen gearbeid had en hoe zij bereidwillig, zij het onder verdrukking, zijn woord als Gods Woord hadden aangenomen. Hij schrijft hoe hij naar hen verlangt en hoe blij hij was met het goede nieuws over hen en bidt voor hun verdere groei (1-3). In de tweede helft van de brief geeft hij praktische vermaningen inzake huwelijksreinheid, broederliefde en eerlijke arbeid. Dan gaat hij in op het probleem of degenen die vóór de komst van Christus gestorven waren, die komst nu wel mee zouden maken en verzekert hun dat zowel de gestorven als de levende gelovigen erbij zouden zijn wanneer de Heer zou komen om Zijn gemeente tot Zich te nemen. Ook maakt hij duidelijk dat de tijd van Christus' wederkomst verborgen is, maar dat die komst een onverwacht oordeel voor de ongelovigen zou betekenen; maar de gelovigen zouden niet in dat oordeel komen en moesten waken en nuchter zijn. De brief eindigt met verschillende praktische vermaningen en groeten.

De *tweede* brief aan de *THESSALONICENZEN* is het antwoord van Paulus, kort na de eerste brief, op de misvatting van de gemeente in Thessalonica als zou de „dag des Heren” (de oordeelsdag van Christus) al gekomen zijn. Daarom begint de apostel zijn uiteenzetting met erop te wijzen dat de Thessalonicenzen nu wel zware geloofsvervolgingen te verduren hadden, maar die waren geen teken dat de oordeelsdag gekomen was, want dán zou het precies omgekeerd zijn: dan zouden de gelovigen beloond en de verdrukkers zelf verdrukt worden op de dag van Christus' wederkomst (1). Die „dag des Heren” kón ook nog niet gekomen zijn, want die moest eerst voorafgegaan worden door de „afval” en het te voorschijn treden van de leider in de grote afval: de „mens der zonde” (of: „zoon des verderfs”, „de wetteloze”; d.i. de Antichrist), die velen zou verleiden maar door Christus bij Diens komst vernietigd zou worden (2). De brief besluit met verdere dankzegging en vermaningen i.v.m. voorbede, ongeregelde levenswandel en ongehoorzaamheid, en tenslotte een eigenhandig geschreven groet (als een soort waarmerk) van Paulus.

De *eerste* brief aan de *CORINTHIËRS* is in werkelijkheid de tweede brief, want Paulus had al eens eerder een (kennelijk verloren gegane) brief geschreven waarin hij de Corinthiërs had gewaarschuwd geen omgang met immorele lieden te hebben (zie 5:9), maar dit was kennelijk verkeerd begrepen. Sindsdien had hij tevens drie broeders uit Corinthe ontvangen (16:17) die een brief uit hun gemeente meebrachten waarin een aantal problemen geformuleerd

waren (7: 1). Op al deze kwesties gaat de apostel in zijn brief in. Na de opening met dankzegging behandelt hij eerst de hem berichte wantoestanden in Corinthe: de geest van verdeeldheid en partijzucht (waartegenover hij de dwaasheid van het kruis en de ware aard van christelijke bediening stelt, met zichzelf als voorbeeld) (1-4), de niet-geoordeelde onzedelijkheid in de gemeente (5,6) en het beslechten van onderlinge twisten voor heidense rechters (6). In het tweede deel van de brief behandelt hij de problemen die de Corinthiërs hem voorgelegd hebben: de kwestie van het al of niet trouwen (7), van aan de afgoden gewijd vlees en het al of niet eten daarvan, waaraan de apostel een belangrijke uiteenzetting over de „tafel des Heren” (de Avondmaalsviering) verbindt (8-10), van de houding en de kleding der vrouwen en de onordelijkheden tijdens de gemeentelijke eredienst (11), van de geestelijke

De predikende apostel Paulus, afgebeeld op een wandtapijt naar een ontwerp van Audran, 17e eeuw (Mobilier National, Parijs). „Want daar de wereld in de wijsheid Gods door haar wijsheid God niet gekend heeft, heeft het Gode behaagd door de dwaasheid der prediking te redden hen, die geloven.” (1 Corinthiërs 1:21)

„genadegaven” en de ordelijke – en vooral door de liefde gedreven! – uitoefening daarvan in de samenkomsten (12-14) en de belangrijke leerstellige kwestie van de opstanding, waarbij het hele christelijke geloof in geding was (15). De apostel besluit met praktische wenken, mededelingen en groeten (16). De tweede brief aan de **CORINTHIËRS** is eigenlijk de derde (zie boven), of misschien zelfs de vierde als hoofdstuk 2:4 (vgl. 7:8) betekent dat Paulus intussen nog een andere (de „tranenbrief”) geschreven had; maar het vers kán ook op 1 Corinthiërs doelen. Paulus wachtte met spanning op zijn medewerker Titus die hem nieuws uit Corinthe moest brengen; in Macedonië vond hij hem en was zo verrukt over het goede nieuws dat hij onmiddellijk de onderhavige brief schreef (zie 2: 12, 13; 7:5-16). De brief opent met de gebruikelijke groet en de dankzegging voor de troost in de recente verdrukkingen. Dan volgt het hoofddeel van de brief (1: 12-7: 16), waarin Paulus een uitvoerige verdediging van zijn apostolische bediening geeft: van het nut van zijn wisselende plannen en van het karakter van zijn dienst (3-7). Het is de dienst van het nieuwe verbond dat nog zoveel heerlijker is dan het oude verbond onder Mozes (3); een dienst die een geweldige schat mag uitdragen, hoewel de dienaren slechts „aarden vaten” zijn die verbroken moeten worden (4); een dienst die verricht wordt in het licht van de rechterstoel van Christus en Gods aanbod tot verzoening in Christus omvat (5); een dienst die Paulus zelf onder veel verdrukking had uitgevoerd – hij hoopte dat ook de Corinthiërs de rechte weg mochten bewandelen, gescheiden van het kwaad (6); dan volgt het al genoemde verslag van de ontmoeting met Titus (7). In het volgende deel (8,9) spreekt Paulus over de nodige collecte voor de armen in

Judéa. In het derde hoofddeel (10-13) geeft Paulus een meer persoonlijke verdediging van zichzelf als apostel: hij weerlegt zich tegen hen die zijn gezag aantasten (10), hij weerlegt hun argumenten en toont hoeveel gewicht Christus aan zijn apostelschap heeft gegeven doordat hij zoveel voor Hem heeft mogen lijden (11), ja, doordat hij unieke openbaringen heeft ontvangen (12). Hij eindigt met ontboezemingen over zijn voorgenomen komst en de bekende zegenbede (12, 13).

De brief aan de **ROMEINEN** richt zich tot een gemeente die niet door Paulus (en waarschijnlijk door geen enkele apostel) gesticht was en waar Paulus ook nooit geweest was, hoewel hij dat graag gewild had (1: 13; 15:22,23); hij schrijft zijn brief omdat hij ernaar verlangt de Romeinse gelovigen toch te dienen met het Evangelie (1: 15) en om zijn voorgenomen bezoek op doorreis

Sommigen zeggen dat de vrouw er bij de apostel Paulus maar erg bekaaid afkomt, omdat hij zelf ongetrouwd was. Toch vergelijkt hij de verhouding tussen een bruidegom en zijn bruid met die tussen Christus en Zijn gemeente (Efeziërs 5:22-33).

naar Spanje aan te kondigen (15:24-29). Waarschijnlijk had de apostel ook over problemen in Rome gehoord, met name tussen de joodse en de heidense christenen, hetgeen voor hem aanleiding is tot een zeer fundamentele uiteenzetting over de mens in zijn persoonlijke verantwoordelijkheid tegenover God: „Hoe kan de mens rechtvaardig zijn bij God?” (Job 9:2, Statenvertaling). Na de inleiding (1) volgt het grote leerstellige hoofddeel (1: 16-8:39), waarin Paulus betoogt dat de mens (zowel jood als heiden!) van nature faalt tegenover God: hij bezit geen enkele „gerechtigheid” in zichzelf (1: 16-3:20). Gerechtigheid bezitten (= rechtvaardig zijn voor God) kan alleen door geloof in het verlossingswerk van Christus, op grond waarvan God de zonden rechtvaardig kan vergeven; dit illustreert Paulus met het voorbeeld van Abraham die eveneens buiten de wet en de besnijdenis om gerechtigd werd door geloof alleen – geloof dat vertrouwt op God die leven uit de dood kan schenken, zoals Hij voor óns bewezen heeft in de opwekking van Jezus Christus (3:21-4:25). Aan deze rechtvaardiging door geloof zijn grote zegeningen verbonden, en nog rijker wordt dit als we zien dat niet alleen de zonden vergeven zijn maar wij ook verlost zijn van de macht van de zonde in ons; daardoor horen we nu tot de „familie” van Christus, niet meer tot die van Adam (5). Dit wordt nu toegepast op het praktische geloofsleven: doordat wij in feite mét Christus gestorven zijn aan het kruis, heerst de zonde niet meer over ons (haar macht is op het kruis gebroken) maar zijn wij slaven van God geworden (6), ja, om dezelfde reden zijn we ook niet meer onder het juk van de wet (7), maar leven wij voor Christus door de kracht van de Geest waardoor wij zonen en erfgenamen van God zijn, een machtige hoop vóór ons hebben en

nu al de steun en de liefde van de Geest, van God en van Christus ervaren (8). In het tweede hoofddeel (9-11) behandelt Paulus de vraag hoe in dit alles nu de bijzondere positie van Israël te plaatsen is: hij behandelt het feit, de juistheid en de eigenlijke oorzaak van de verwerping van Israël, waardoor de weg vrij werd voor de invoering van de heidenen in Gods zegeningen, maar ook het feit dat Israëls verwerping maar gedeeltelijk is en dat God het volledige herstel van Israël beoogt. Het derde hoofddeel (12-16) omvat praktische vermaningen over de houding van de gelovigen tegenover God, tegenover andere gelovigen en alle mensen (12), tegenover de overheid en de naaste (13) en tegenover de „zwakken” die de christelijke vrijheid nog niet ten volle verstaan (14, 15). De brief eindigt met uitvoerige plannen en omvangrijke groeten, enkele laatste vermaningen en een prachtige lofprijzing (15, 16).

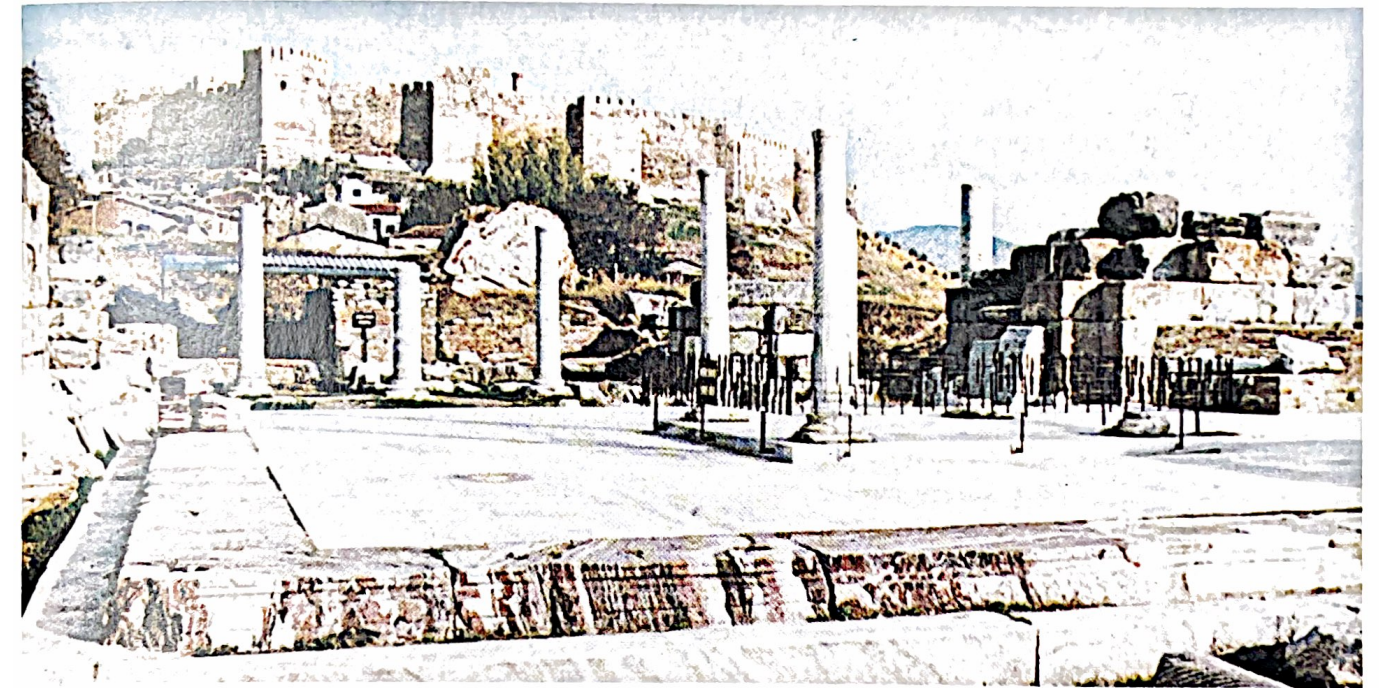
De latere brieven van Paulus

De brief aan *FILÉMON* werd geschreven nadat Paulus in zijn gevangenschap in aanraking gekomen was met Onésimus, een gevluchte slaaf van Filémon. Paulus stuurde hem, nadat Onésimus tot geloof gekomen was, terug naar zijn reeds gelovige meester in Colosse met deze brief, waarin Paulus verzoekt dat Filémon zijn slaaf zal ontvangen en vergeven; Paulus belooft het financiële verlies dat Filémon geleden heeft, te zullen vergoeden. Onésimus wordt vergezeld van Tychicus, een medewerker van Paulus, die de volgende twee brieven bij zich draagt.

De brief aan de *EFEZIËRS* handelt niet over bepaalde problemen in Efeze (mede omdat in bepaalde oude handschriften de woorden „te Efeze” in 1:1 ontbreken, heeft men daarom wel aan een rondzendbrief voor verschillende gemeenten in Klein-Azië gedacht, mogelijk voor Laodicéa; zie Colossenzen 4:16) maar geeft hier een zeer verheven en leerstellig zeer diepgaande verhandeling over de bijzondere positie en voorrechten van de christelijke gemeente in haar verbinding met haar verheerlijkte hoofd Jezus Christus in de hemel. De brief begint kenmerkend met een lofprijzing aan God die ons in Christus gezegend heeft met alle geestelijke zegening „in de hemelse gewesten” (hier gaat het dus om de typisch hémelse zegen van de christen!), die wij bezitten als uitverkoren zonen, verlost door Christus’ bloed, die ook met Hem erfgenamen geworden zijn en daarvoor de Geest als onderpand ontvangen hebben; in een gebed drukt Paulus zijn verlangen uit dat zijn lezers de wijsheid zullen bezitten de rijkdom van deze openbaring te verstaan, vooral de kracht waarmee God Christus heeft opgewekt en verheerlijkt en waarmee Hij ook óns met Hem heeft opgewekt en in Hem gezet heeft in de „hemelse gewesten”. Dit is onze hoogste christelijke positie (1-2:10). Nu gaat de apostel nader in, na de individuele, op de meer collectieve zegeningen; de heidenen, vroeger veraf staande en vreemdelingen, en de joden, vroeger door de wet van de andere volken gescheiden, waren nu voor zover zij gelovigen waren in één gemeente (één „lichaam”) samengevoegd. De openbaring van deze nieuwe zaak, in vorige eeuwen een geheimenis, was aan Paulus voorbehouden, die in het licht stelt hoe rijk Gods eeuwige plannen met die gemeente zijn; dit voert tot een tweede gebed, waarin Paulus bidt dat de Christus die het hart van deze plannen vormt, ook in de harten van de gelovigen zou mogen wonen (2:11-3:21). Het tweede deel van de brief is meer de praktische toepassing van deze leringen (4-6) en handelt over de handhaving van de eenheid, de verschillende gaven in de gemeente, het oude en het nieuwe leven en de uitwerking daarvan op de medegelovigen, in huwelijk en gezin en in arbeidsverhoudingen; voor de verwerkelijking hiervan moet de gelovige de „hele wapenrusting van God” aantrekken. Met enkele praktische opmerkingen en een zegenbede besluit de brief.

De brief aan de *COLOSSENZEN* werd terzelfder tijd geschreven aan een gemeente die Paulus waarschijnlijk nooit bezocht had (vgl. 2:1) en die ontstaan was door de arbeid van Epafra (1:7; 4:12, 13); deze had Paulus kennelijk ingelicht over gevaarlijke dwalingen die in Colosse ingang gevonden hadden en grieks-filosofische (o.a. ascese) en joods-ritualistische elementen

(besnijdenis, wet, overlevering, engelenverering) bevatten die de gelovigen van Christus aftrokken. De antwoordbrief van Paulus lijkt veel op „Efeziërs”, maar gaat wat de christelijke positie betreft minder ver (ziet de gelovigen op aarde, niet in de hemelse gewesten) en gaat juist verder in de beschrijving van de heerlijkheid van Christus, het hoofd van de gemeente. Na de gebruikelijke dankzegging bidt de apostel dat de Colossenzen de Heer waardig zouden wandelen en de Vader zouden danken die ons zo rijk gezegend heeft in Christus. Hierop volgt een machtige lofprijzing van Christus als Zoon van Gods liefde, de Schepper van alle dingen, als Mens de eerstgeborene van de hele schepping én de eerstgeborene uit de doden, het hoofd van alle dingen én het hoofd van het lichaam, de gemeente; die de grondslag heeft gelegd voor de verzoening van alle dingen én nu al van de gemeente. Hiermee

“Want wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers dezer duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten.” Dit schrijft Paulus aan de gemeente te Efeze (Efeziërs 6:12). Niet alleen zou Paulus aan de gemeente te Efeze geschreven hebben: misschien schreef Johannes zijn brieven uit Efeze. Deze opgegraven basiliek zou staan boven het graf van Johannes.

komt Paulus’ bediening overeen, enerzijds om het Evangelie te prediken „in de hele schepping”, anderzijds het bijzondere karakter van de gemeente in het licht te stellen. Hiertegenover stelt de apostel de dwaasheid van de betreffende dwaalleringen, die nooit het geloof zouden kunnen verrijken omdat alle ware wijsheid en kennis in Christus verborgen was, in wie al de volheid van de godheid woonde én in wie de gelovigen zelf de volheid verkregen hadden (1, 2). Het tweede hoofddeel (3, 4) past dit alles weer toe op de praktijk: het ware leven van de gelovigen is met Christus verborgen in God en komt tot uiting te midden van de gelovigen, van huwelijk en gezin en van de maatschappij. De brief eindigt met praktische punten, uitvoerige groeten, boodschappen aan anderen en de groet van Paulus.

De brief aan de *FILIPPENZEN* is het bewogen antwoord van Paulus op de liefdebewijzen van de trouwe gemeente in Filippi die hem via Epafrodítus gaven gestuurd had in zijn gevangenschap (4:10-18). Deze was zwaar ziek geworden maar hersteld en nu zond Paulus hem terug naar Filippi mét de brief (2:25-30), waarin hij wijst op het gevaar van judaïsten (3) en van verdeeldheid (4) en een prachtige verhandeling geeft over de christelijke levenswandel. Na de openingsgroet, de dankzegging voor het medeleven van de Filippenzen en zijn gebed voor hen beschrijft hij zijn persoonlijke omstandigheden en zijn blijdschap daarin ondanks ongunstige berichten en onzekere vooruitzichten en bemoedigt hij in dat opzicht ook zijn lezers (1). Hij vermaant hen eensgezind te zijn en in nederigheid de gezindheid van Christus Jezus te vertonen: zich te vernederen zoals Hij deed, om verhoogd te worden met Hem. Dat dit kán (zo de eigen behoudenis uit te werken) illustreert de apostel met zijn eigen

voorbeeld en dat van Timótheüs en Epafrodítus (2). Vervolgens waarschuwt hij voor de judaïsten en laat zien hoe hijzelf het judaïsme had prijsgegeven (ondanks de hoge ermee verbonden voorrechten) om iets veel beters te ontvangen: Christus, en Hem steeds beter te kennen; in contrast met de ware hemelburgers die naar Christus uitzien, staan de valse schijnchristenen die in feite vijanden van het kruis zijn (3). Tenslotte volgen algemene vermaningen tot eensgezindheid, blijdschap en vrede in de Here, en een zuiver gemoed; dan Paulus' erkentelijkheid voor de giften en de afsluitende groeten (4).

De eerste brief aan **TIMÓTHEÛS** is de eerste van de drie herderlijke brieven (een niet erg juiste term) die Paulus waarschijnlijk na zijn eerste gevangenschap in Rome geschreven heeft. Paulus geeft in deze brief instructies aan Timótheüs voor diens taak in Efeze en speciale bemoedigingen om krachtig op te treden en zich niet voor het Evangelie te schamen. Na de groet en de waarschuwing voor de situatie in Efeze geeft Paulus zijn eigen ervaringen in het Evangelie en bekrachtigt zijn opdracht aan Timótheüs (1). Het grote middendeel van de brief (2-4) bevat voorschriften over de gebeden en over de positie en houding van de vrouwen (2), over de kwalificaties van de opzieners en diakenen (wat leidt tot een prachtige omschrijving van de gemeente en van het geheimenis van Christus' vleeswording en verheerlijking) (3) en over de speciale bedreigingen van de gemeente (4). Paulus wijst nu op de juiste disciplinaire verhoudingen in de gemeente (5) en eindigt met verschillende instructies over slaven, valse leraars, de gevaren van de rijkdom en Timótheüs' houding als een „mens Gods”.

De brief aan **TITUS** richt zich tot een andere medewerker en geestelijke zoon van de apostel, die hij onderweg op Kreta had achtergelaten om in de gemeenten oudsten aan te stellen en verschillende wantoestanden (veroorzaakt door de laksheid van de Kretenzen en de invloed van judaïstische misleiders) op te ruimen. Paulus geeft na een opmerkelijke verklaring van zijn apostelschap de juiste kwalificaties van de aan te stellen oudsten en stelt vervolgens de valse leraren aan de kaak (1). Nu spreekt hij positief over de ware christelijke levenswandel, gespecificeerd voor ouderen en jongeren, mannen en vrouwen, en voor slaven (wat hem tot een korte omschrijving van de christelijke leer voert) (2). Tenslotte wijst de apostel op de juiste houding tegenover de medemensen, bedenkend dat wij vroeger net als de anderen waren en alleen door Gods genade behouden zijn, en eindigt met praktische vermaningen, plannen en groeten (3).

De tweede brief aan **TIMÓTHEÛS** werd geschreven nadat Paulus opnieuw gevangen was genomen en in Rome vlak voor de marteldood stond, terugziende op zijn volbrachte taak en vooruitziende naar de beloning. Het is daarom een ernstige en ontroerende brief, temeer door het beginnend verval in Klein-Azië dat de apostel zo bedroeft. Hij opent met groet en dankzegging en met bemoedigingen op grond van Timótheüs' genadegave en verantwoordelijkheid en van Paulus' eigen getuigenis en gedachtig aan de vervallen toestand onder de Aziatische gelovigen (1). Timótheüs moet hierin moedig volhouden als een goede soldaat, kampvechter en landman die de beloning en het einddoel in het oog houdt. Tegenover de dwaalleraars moet Timótheüs krachtig optreden, zich tevens afscheiden van allen die weigeren met de ongerechtigheid te breken en zich verenigen met hen die de Here aanroepen uit een rein hart en dwaze twistvragen vermijden opdat de tegenstanders zich misschien bekeren (2). Naar aanleiding daarvan wijst Paulus op de „laatste dagen”, waarin de christenheid moreel sterk vervallen zou zijn en waarin het zou aankomen op trouwe „mensen Gods” die het voorbeeld van Paulus zouden navolgen (3). Dan volgt de afscheidsboodschap van de grote apostel: een laatste opdracht, een laatste getuigenis, enkele persoonlijke verzoeken en een bericht over zijn eerste eenzame verdediging voor zijn rechters. Met groeten en zegenwensen eindigt de brief (4).

De brief aan de **HEBREEËN** behandelen we hier, hoewel het niet zeker is dat Paulus er de schrijver van is. Hij is gericht aan joodse christenen die zeer vertrouwd waren met het Oude Testament én het Evangelie, maar nog vast-

hielden aan de joodse wet en eredienst en aan het nationale karakter van de joodse godsdienst; geconcentreerd in Jeruzalem, waarvan de val echter vlak voor de deur stond! Zij moesten daarom leren deze uiterlijke, nationale godsdienst op te geven en in te zien dat zij niet moesten vasthouden aan wat slechts een voorafschaduw was, maar aan Hem die de volmaakte vervulling van de oudtestamentische offerdienst was. We hebben hier daarom de brief van de „betere dingen”, die begint met de beschrijving van de heerlijkheid van Jezus Christus, als Zoon van God hoger dan de engelen (1), als Zoon des mensen hoger dan de hele schepping (2), als Zoon over het huis van God hoger dan Mozes (3), als Degene die Zijn volk invoert in de ware rust hoger dan Jozua (3,4) en als de Hogepriester voor Zijn volk hoger dan Aäron (4-7). Zijn hogepriesterschap was nu wel Aäronitisch van karakter, maar hoorde tot

Ware godsdienst pleegt geen discriminatie tussen armen en rijken en verzinkt niet in een dode orthodoxie, maar uit zich in goede werken die de vrucht zijn van het geloof (zie verder de brief van Jacobus).

de orde van Melchizedek, de koning-priester die een type van Christus was. Christus was het ook die een beter verbond, gegrond op betere beloften, had ingevoerd, gebaseerd op Zijn eigen, betere offerande; Hij is niet alleen Hogepriester, maar was ook Zelf het volmaakte slachtoffer (8-10). Zo moesten de Hebreëen nu leren niet meer te zien op de uiterlijke dingen, maar door geloof te zien op de onzichtbare verheerlijkte Christus, zoals ook in wezen de aartsvaders door dit geloof geleefd hadden; maar het grootste voorbeeld is Christus Zelf; op Hem en op de betere dingen die Hij had ingevoerd moesten zij blijven zien (11, 12). Dit wordt toegepast op de praktische omstandigheden en met vermaningen en groeten eindigt de brief (13).

De brieven van Jacobus, Petrus en Judas

De brief van **JACOBUS**, de broeder van Jezus en lange tijd leider van de gemeente te Jeruzalem, richt zich tot joodse christenen die nog verbonden zijn met de synagoge (2: 2) en nog vasthouden aan de joodse wet (1: 25; 2: 8) en gebruiken (5: 14). Het was hier nog niet de tijd dat God een eind maakte aan dit sterk judaïstisch gekleurde christendom en dit is van belang om de brief te begrijpen. De schrijver begint met een verhandeling over de betekenis van en de houding in verzoeken en beproevingen; de lezers moesten zijn woorden niet alleen horen maar ook doen (1). Ware godsdienst pleegde geen discriminatie tussen armen en rijken en verzonk niet in een dode orthodoxie, maar uitte zich in goede werken die de vrucht zijn van het geloof (2). Ware leraars moesten hun tong in bedwang kunnen houden en ware wijsheid tentoonspreiden (3). De gelovigen moesten zich hoeden voor valse hartstocht, wereldlief-

Efeze was na Alexandrië en Antiochië de grootste stad van het Oosten. De gemeente in deze plaats werd door Paulus gesticht op zijn derde zendingsreis. Omdat in sommige handschriften de woorden „te Efeze” in hoofdstuk 1:1 ontbreken, heeft men de gedachte geopperd dat de brief aan de Efeziërs een algemene rondzendbrief aan de gemeenten in Klein-Azië was. De brief is een schitterende verhandeling over de positie van de christenen „in Christus”, hun leven in de wereld, en hun houding tegenover de vijand, en geeft daarmee de positie en de taak van de gemeente van Christus van alle tijden en plaatsen weer.

de, lasterpraat en zelfoverschatting (4). Tenslotte wijst de schrijver op de rijke onderdrukkers, het nodige geduld in de verdrinking, het verkeerde van zweren, de voorbede voor de zieken en de hulp aan dwaalzieke broeders (5). De eerste brief van *PETRUS*, de „apostel van de besnedenen” (Galáten 2:8), richt zich vooral tot joodse christenen die moesten leren geloven in een onzichtbare Messias en zich schikken onder de regering van God tot op de tijd van Christus' wederkomst; hierom wordt telkens het leven van Christus op aarde als voorbeeld gesteld. De apostel beschrijft eerst het karakter van de christelijke behoudenis als het einddoel van het geloof, het thema van de profeten, en als dat wat uitgewerkt moet worden in een heilig leven: persoonlijk, als broeders onderling én als een „geestelijk huis” als priesters voor God en in de wereld (1-2: 10). Het tweede deel (2: 11-3: 12) behandelt de betrekkingen van de christen tot de wereld, tot de staat, in de arbeidssituatie, in het huwelijk en onder de gelovigen. Het derde deel (3: 13-4: 19) handelt over het lijden en de roeping van de christen in de wereld: de zegen van het lijden als getuige in navolging van Christus, het lijden in het vlees, de ware bediening, en het lijden om Christus' wil. Het laatste hoofdstuk (5) beschrijft de verhouding tussen de oudsten en de „kudde” en de persoonlijke trouw van de gelovigen, en besluit met praktische punten en groeten.

De tweede brief van *PETRUS* handelt eveneens over de regering van God, maar nu niet zozeer ten gunste van de gelovigen als wel ten oordeel over de ongelovigen. De apostel voelt dat zijn dood aanstaande is en waarschuwt de gelovigen voor binnensluipende valse leraars en voor het opgeven van de ware „kennis”. Het eerste hoofdstuk behandelt deze ware kennis die zij bezitten die deel hebben aan de goddelijke natuur, gegroeid zijn in het geloof en zekerheid van de kennis hebben op grond van Christus' verheerlijking op de berg en van het profetische woord. Het tweede hoofdstuk waarschuwt voor de valse kennis die zou binnendringen; God zou de valse leraars uitroeien zoals Hij dat in het verleden gedaan had met Zijn vijanden. De activiteiten en gevaren van deze dwaallichten worden zorgvuldig beschreven. Het laatste hoofdstuk waarschuwt met name tegen hen die in de „laatste dagen” de wederkomst van Christus belachelijk maken maar vergeten dat God ook in het verleden door de zondvloed de goddelozen had uitgeroeid; zo zou Hij het wéér doen in de „dag des Heren” en tenslotte een nieuwe hemel en aarde bereiden, in het licht waarvan de gelovigen moesten wandelen en opgroeien in de genade en kennis van Christus.

De brief van *JUDAS*, de broer van Jacobus en dus van Jezus, is sterk verwant met de vorige brief; men meent daarom wel dat Judas die heeft gezien en materiaal daaruit geheel zelfstandig verwerkt voor zijn eigen doel: een pleidooi te voeren voor het ware, christelijke geloof, nu valse bedriegers dit trachten te ondermijnen. Veel meer dan Petrus schildert Judas ons regelrechte afval van God en opstand tegen Zijn wil. Ook hij citeert historische voorbeelden van goddelijk oordeel, vergelijkt de opstandelingen met personen uit het verleden, schildert hun verdorvenheden, vermaant de gelovigen tot een positieve christelijke levenswandel en eindigt met lofprijzing.

De geschriften van Johannes

Het Evangelie naar *JOHANNES* is naar veler inzicht het laatst geschreven bijbelboek. In ieder geval vooronderstelt het klaarblijkelijk kennis van de andere drie Evangelieën en gaat niet zozeer op de biografische gegevens en de ambtelijke heerlijkheid van Christus in, als wel op Zijn persoonlijke heerlijkheid als de eeuwige Zoon van de Vader die het Leven is en het leven geeft aan hen die in Hem geloven (zie 20:31!). In het voorwoord (1: 1-18) zien we Hem als het eeuwige Woord dat vlees geworden en de eeuwige Zoon die van de Vader gekomen is; daarna zien we Hem in joodse taferelen als het Lam van God, de Messias en de Zoon des mensen en doet Hij („op de derde dag”) Zijn „eerste teken” in Kana (water in wijn veranderd) (1: 19-2: 12). Dan zien wij Hem op het Paasfeest in Jeruzalem, waar Hij met rabbi Nicodémus spreekt over de wedergeboorte en het „eeuwige leven”, en in Samaria met de „Sama-

De verantwoordelijkheid van geestelijke leidslieden is groot. "Zo zegt de Here Here: Zie, Ik zal die herders! Ik eis Mijn schapen van hen terug, en Ik zal een eind maken aan dat schapen-weiden van hen. De herders zullen niet langer zichzelf weiden, Ik zal Mijn schapen uit hun mond redden, zodat die hun niet meer tot voedsel dienen." (Ezechiël 34:10)

ritaanse vrouw” over het levende water en over aanbidding; in deze gesprekken wordt de hele leerstellige kern van het Evangelie ontvouwd en dit eindigt met het „tweede teken” (een genezing) (2-4). In het volgende hoofddeel (5-7) zien we in Jezus' uiteenzettingen (steeds n.a.v. bepaalde gebeurtenissen) de volle heerlijkheid van Zijn Persoon: als de Zoon van God die leven geeft (5), als de Zoon des mensen die daartoe Zijn eigen leven overgeeft in de dood (6) en als Degene die daarna verheerlijkt zal worden en de Heilige Geest zal zenden (7). Hier is „leven” het thema, zoals „licht” dat in het volgende hoofddeel is (8-12): Christus is het licht der wereld, maar zowel Zijn Persoon en Zijn woord (8) alsook Zijn werk worden verworpen (9); nu voert Hij Zijn „schapen” uit de „stal” van Israël naar buiten en ontvouwt de leer van de gemeente in het beeld van de ene kudde met de ene Herder (10). Na Zijn verwerping geeft God toch een getuigenis van de heerlijkheid van Zijn Zoon doordat Deze Lazarus uit de doden opwekt (11) en de joden Hem huns ondanks als Zoon van David verwelkomen; maar het oordeel ligt over de wereld en de Zoon des mensen moet sterven (12). Dit besluit Zijn openbaar getuigenis; vanaf nu zien wij Hem te midden van de Zijnen en wordt „liefde” het trefwoord (13-17): in de opperzaal waar zij het Pascha willen vieren, wast Jezus de voeten van Zijn discipelen en voorzegt Hij Zijn verheerlijking op het kruis (13). Nu voert Hij de discipelen in in hun nieuwe positie, nu Hij van hen zou terugkeren tot de Vader en de Heilige Geest als Plaatsvervanger en Trooster zou zenden, legt uit wat dit inhoudt en verklaart hun verantwoordelijkheid in verband daarmee (14-16). Tenslotte spreekt Hij Zijn ontroerende gebed tot de Vader waarin Hij vraagt om de verheerlijking van de Zoon en om

de zegen en steun en toekomstige heerlijkheid voor de gelovigen (17). Dan volgt de lijdensgeschiedenis: de arrestatie (die opnieuw Zijn goddelijke heerlijkheid bewijst), de verschijning voor Annas, Kajafas en Pilatus, de kruisiging, de begrafenis, de opstanding en de verschijningen, en een epiloog van de schrijver (18-21).

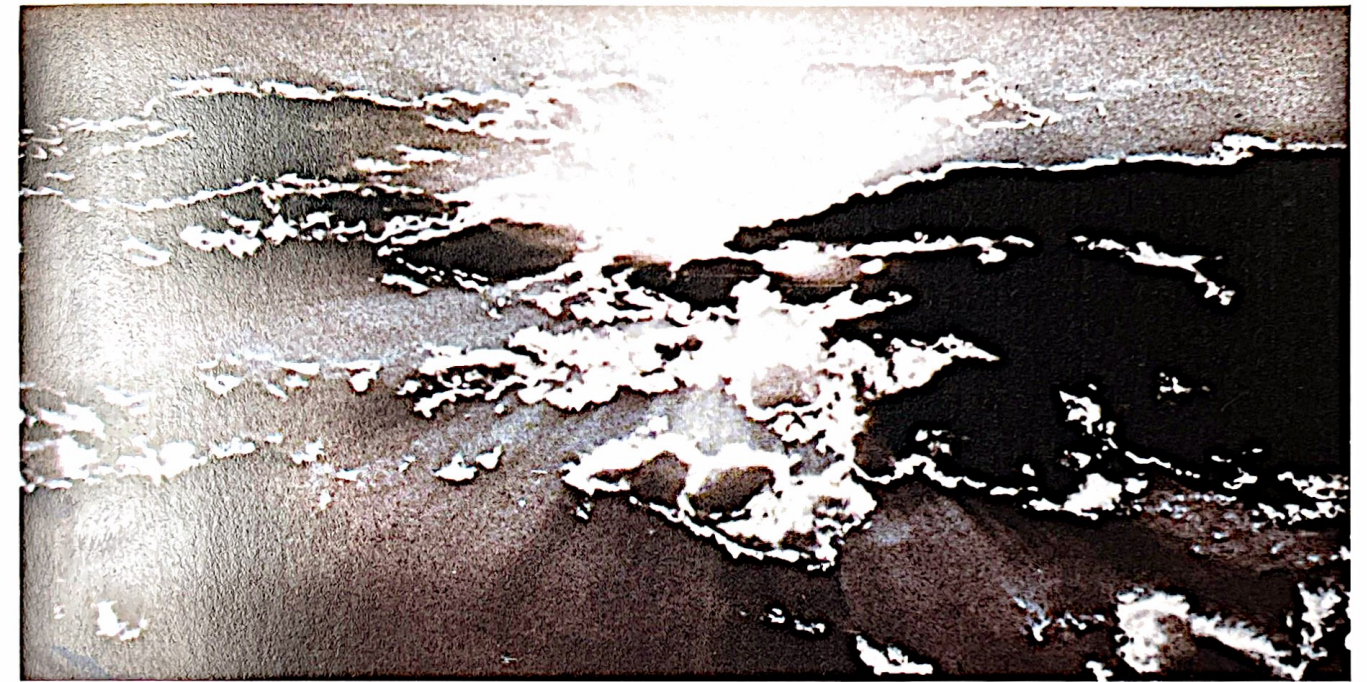
De eerste brief van JOHANNES sluit qua thematiek zeer nauw bij het Evangelie aan en heeft ten doel dat zij die nu geloven, ook wéten wat het is eeuwig leven te hebben (zie 5:13); meer dan in het Evangelie zien we echter ook dat Johannes ingaat tegen bepaalde gnostische dwaalleringen die de waarheid omtrent Christus (waarachtig God en waarachtig Mens in één Persoon) ondermijnden. Daarom opent Johannes direct met het getuigenis dat de Zoon die eeuwig bij de Vader was, zichtbaar en tastbaar in vlees en bloed op aarde geleefd heeft en dat wij met de Zoon en de Vader gemeenschap hebben door het bezit van het eeuwige leven (proloog: 1:1-4). Dit brengt echter ook verantwoordelijkheid met zich mee: wij moeten wandelen in overeenstemming met het feit dat God licht is; daarom moeten we Zijn geboden gehoorzamen en de broeders liefhebben (1:5-2:11). Dit werkt de apostel uit voor vaders, jongelingen en kinderen in het geloof en waarschuwt hen voor de liefde tot de wereld en de geest van de Antichrist (2). De liefde van de Vader blijkt daaruit dat wij kinderen van God geworden zijn, en dit moet nu blijken in gehoorzaamheid en liefde tot elkaar (3). De gelovigen moeten zich hoeden voor dwaalleringen over de Persoon van Christus en er veeleer van onder de indruk komen hoezeer God bewezen heeft dat Hij liefde is door de zending en overgave van Zijn Zoon; die liefde moet in ons een volmaakte uitwerking hebben (4). Gehoorzaamheid aan God is dan niet zwaar, want het geloof richt zich op de Zoon van God die het leven van de gelovigen is; dit geeft geestelijke zekerheid en vertrouwen, want wij kennen Hem die de waarachtige God en het Eeuwige Leven is (5).

De tweede brief van JOHANNES richt zich tot één familie (een vrouw met haar kinderen) maar ademt dezelfde geest en geeft soortgelijke waarschuwingen als de eerste. Het trefwoord is „waarheid”: het komt driemaal voor in de aanhef, dan volgt de vermaning in de waarheid te wandelen (wat zich weer uit in liefde en gehoorzaamheid), en daarna waarschuwt de apostel voor hen die de waarheid aantasten door niet de ware leer omtrent Christus te prediken; zulke personen moet men vermijden. Johannes eindigt met plannen en groeten.

De derde brief van JOHANNES is gericht aan Gajus, kennelijk een voorganger in de gemeente. De apostel prijst hem omdat hij in de waarheid wandelt en geeft hem instructies over gastvrijheid aan broeders (predikers); door hen te ontvangen wordt men een „medearbeider der waarheid”. Daarentegen moet de ambitieuze en arrogante Diótrefes ernstig berispt worden. Demétrius echter krijgt een goed getuigenis, ook van de apostel. De brief eindigt weer met plannen en groeten.

Het boek de OPENBARING van Johannes (of eigenlijk „van Jezus Christus”; 1:1) is uniek in het Nieuwe Testament omdat het als enige boek strikt profetisch is (1:3; 22:6,7). Het is gericht aan zeven gemeenten in Klein-Azië en geboren uit hun geestelijke en uiterlijke omstandigheden, met name de groeiende conflicten tussen de gemeente en de (Romeinse) staat, en verschaft hun het hoopvolle vooruitzicht van een glorieuze toekomst. Als Johannes het boek schrijft, is hij zelf in verdrukking, als gevangene op Patmos, waar hij een visioen van Christus als Rechter ontvangt, die hem beveelt in een boek op te schrijven wat hij gezien heeft (het visioen), „wat is” (de tegenwoordige toestand, weergegeven in de zeven brieven aan de zeven gemeenten; 2,3) en „wat na dezen geschieden zal”, dat zijn de toekomstige gebeurtenissen (4-22). Dit derde deel heeft tweërlei uitleg: de historische uitleg past deze hoofdstukken toe op de geschiedenis van de christenheid op aarde (o.a. de val van het Romeinse Rijk, de invasie van de moslems), en de profetische uitleg ziet in de hoofdstukken 2 en 3 (de zeven brieven) de zeven tijdperken van de kerkgeschiedenis tot op Christus' komst om de gemeente in de hemel op te

nemen en ziet in hoofdstuk 3-19 gebeurtenissen beschreven tot op Christus' verschijning op aarde en vanaf hoofdstuk 20 gebeurtenissen ná die wederkomst, o.a. een duizendjarig vrederijk. De structuur van het derde hoofddeel (4-22) is op zich eenvoudig: in het inleidende visioen (4,5) wordt aan het geslachte Lam (Christus) een boekrol met zeven zegels gegeven. Bij de opening van elk zegel volgen er nieuwe oordelen over verschillende delen van de aarde, waarbij 144.000 uit Israël en een grote schare uit de volken in de oordelen gespaard blijven (6,7). Het zevende zegel luidt zelfs zeven oordelen in, elk aangekondigd door een bazuin; de laatste drie daarvan worden de drie weeën genoemd (in een nieuwe tussenzin zien we twee trouwe getuigen in Jeruzalem), terwijl het laatste wee (de laatste bazuin) de wederkomst van Christus en het begin van Zijn vrederijk betekent (8-11). De hoofdstukken

“En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan, en de zee was niet meer. (...) En de stad heeft de zon en de maan niet van node, dat die haar beschijnen, want de heerlijkheid Gods verlicht haar en haar lamp is het Lam.” (Openbaring 21:1 en 23)

6-11 zijn dus één geheel; het vervolg gaat nader in op bepaalde delen daaruit, en wel op twee „tekenen”. Het eerste teken schildert ons drie antigoddelijke „beesten” (machten): de draak, het beest uit de zee en het beest uit de aarde en verbindt daaraan zeven scènes uit deze periode van de „grote verdrukking” (12-14). Het tweede teken schildert ons de overwinnaars uit die periode en zeven nieuwe oordelen („zeven schalen”) die over de aarde uitgegoten worden en die (na een nieuwe, uitgebreide tussenzin over de „grote hoer” of het „grote Babylon”; 17,18) opnieuw direct uitlopen op de wederkomst van Christus en de vestiging van Zijn koninkrijk, gevolgd door het laatste oordeel en de schepping van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde (15-21). Een apart visioen vertelt ons nog over de heerlijke staat van de gemeente (de „bruid van het Lam”, het „nieuwe Jeruzalem”) na de wederkomst. De epiloog geeft speciale vermaningen en het verlangen naar de Bruidegom, de beloften van Christus Zelf en de zegenwens (22). De Openbaring sluit daarmee de canon van de Bijbel af – en het is een prachtig slot. Zoals het Oude Testament in de latere boeken steeds meer vervuld raakt van de verwachting van de eerste komst van de Messias (zoals die vervuld werd in het Nieuwe Testament), zo eindigt het Nieuwe Testament met de verwachting van Zijn wederkomst op de wolken om de gemeente tot Zich te nemen en de wereld te oordelen. Oordeel is een vreselijk ding voor hen die niet geleerd hebben hun zonden voor God te belijden en Christus als Heiland en Heer door het geloof aan te nemen. Maar voor hen die door Gods genade dat wél hebben mogen doen, is de wederkomst van Christus de vervulling van hun hoogste verlangen. „Amen, kom, Here Jezus!”